

מחשבה קצרה על הדף

הרב יחזקאל הרטמן

SHORT MACHSHAVA ON THE DAF

סנהדרין דף נג

מיתת סייף

לרבי יאשיה מיתת חנק גמרא גמירי לה מסיני.

הרמב"ם (מלכים ג, ח) כתב שמיתת מורד במלכות היא בסייף בלבד. וציינו המפרשים שמקורו מהירושלמי.

בספר אהל מועד (ח"ד דף יט, ב) מבאר שהדבר עולה מתוך סוגיין. דהרי מבואר כאן דד' מיתות נתחדשו במתן תורה (גמרא גמירי לה), ומיתת מלך שהיא כעין הנוראת שעה, בדינא קמא קיימא, שאין שם מיתת חנק, וסייף היא המיתה הקלה ביותר.

בדומה לכך מביא האדר"ת (חידושים עה"ת נדפסו בקובץ נטעי נעמנים תשס"ב) דאיתא בשמו"ר (ב, ו) חמשה שמות יש להר סיני כו', הר חורב שממנו נטלו סנהדרין רשות להרוג בחרב. וקשה דהא קי"ל דמיתת בן נח ג"כ אינה אלא סייף, אלא דכוונת המדרש אהא דבי"ד מכין ועונשין לצורך שעה, דאין להם רשות להרוג אלא בסייף.

ולאור דברי האוהל מועד יומתק הדבר היטב, דכל מיתה שאין גדרה 'מיתת בי"ד' הרי היא המיתה הפחותה דהיינו סייף.

דף נד

עונש שמענו אזהרה מנין

"עונש שמענו אזהרה מניין".

והנה בכל התורה קי"ל אין עונשין אא"כ מזהירין. ובעניני עריות יש בתורה סדר מיוחד, פרשה ערוכה אחת עוסקת באזהרות של כל העריות (בפרשת אחרי מות), ופרשה ערוכה אחרת עוסקת בעונשי כל אותן עריות (בפרשת קדושים). וצ"ב מאי האי, ולא מצאתי מי שיעמוד בכך, ואודה למי ששיבני בזה דבר.

ובעיקר הדבר שמלבד עונש צריכים גם אזהרה מפורשת בתורה, קשה, דהרי מובן הדבר מאליו, שאם התורה מענישה, בהכרח שאסור לעשות זאת.

ועמד בזה בספר החינוך (מצוה סט) וביאר: "מפני שאם לא תבוא לנו בדבר מניעת הקל, אלא שיאמר עושה דבר פלוני יענש בכך, היה במשמע שיהיה רשות ביד כל הרוצה לקבל העונש ולא יחוש לצערו לעבור על המצוה ולא יבוא בזה כנגד חפץ השי"ת ומצותו, ויחזור דבר המצוה כעין מקח וממכר, כלומר הרוצה לעשות דבר פלוני יתן כן וכך ויעשהו, או יתן שכמו לסבול כך ויעשהו. ואין הכוונה על המצוות בכך, אלא שהקל לטובתנו מנענו בדברים והודיענו במקצתן העונש המגיע לנו מיד מלבד העברת רצונו שהיא קשה מן הכל. וזהו אמרם ז"ל בכל מקום לא ענש אא"כ הזהיר, כלומר לא יודיע הקל העונש הבא עלינו על העברת המצוה אא"כ הודיענו תחילה שרצונו הוא שלא נעשה אותו הדבר שהעונש בא עליו".

בספר הלשם (הקדו"ש שער ופ"ח) מבאר דגם החוטאים והפושעים יגיעו בסופו של דבר לעוה"ב, אלא שזה יהיה בדרך קשה. התיקון העתידי, יעשה בכל אופן שהוא, בין אם יבחר האדם בדרך הטובה ובין אם ע"י שיענש. האדם יכול לבחור באיזה אופן יגיע לעוה"ב, האם בדרך השכר או בדרך העונש. ובספרי (פי' ראה) איתא: "ראה אנכי נותן לפניכם היום ברכה וקללה, לפי שנאמר החיים והמוות נתתי לפניך הברכה והקללה, שמא יאמרו ישראל הואיל ונתן הקב"ה לפנינו שני דרכים דרך החיים ודרך המוות, נלך באיזה מהם שנרצה, ת"ל ובחרת בחיים למען תחיה אתה וזרעך", ומבאר הלשם לפי דרכו, שבכל מקרה יגיע האדם לתכליתו, ועל כן היתה הו"א שמותר לאדם להחליט לבחור

בדרך הרע ולהגיע לתיקון ע"י העונש, לכן אמרה התורה ובחרת בחיים, כי רצונו של הקב"ה הוא רק שיעשה התיקון ע"י קיום התורה והמצוות דוקא.

ובהגה"ה מציין לדברי החינוך הנ"ל, שהאזהרה שבתורה באה למנוע מהאדם לבחור ברע ולקבל על עצמו את העונש.

מור"ר הגרמ"ש זצ"ל היה מציין על כך, את דברי הבית הלוי (בראשית לב, יא) בבואור "שכר מצוה מצוה ושכר עבירה עבירה", שכאשר אדם עושה מצוה ומקבל שכר, זה עצמו מילוי רצון ה'. וכאשר אדם ח"ו עושה עבירה ונענש עליה, זה עצמו נגד רצון ה', ונמצא שמגיע לו עונש עבור העונש. וזהו שכר מצוה, כלומר עצם זה שאדם קיבל שכר על שעשה מצוה, היא עצמה מצוה, היא רצון ה'. ושכר עבירה, זה שהאדם נענש על עבירה שעשה, היא עצמה עבירה, שגרם שייענש שלא כרצונו.

דף נה

דעת דקטן

אמרינן לגבי קטנה (וכן לגבי קטן): "כיון דמזידה היא תקלה נמי איכא ורחמנא הוא דחס עלה". ומשמע דקטן וקטנה שעשו מעשה הדבר נחשב לעבירה, אלא שאין מענישים אותם על זה.

הרש"ש מציין לשו"ע חו"מ (תכד, ח) דקטן שחבל באחרים אינו חייב לשלם אף משהגדיל, דבשעה שחבל לא היה בן דעת. ומעיר הרש"ש שלפי האמור בסוגיין יהיה הקטן חייב לצאת יד"ש.

וכן מבואר ברמ"א או"ח (סוף סי' שמג): "וקטן שהכה אביו או עבר שאר עבירה בקטנותו, אע"פ שאינו צריך תשובה כשהגדיל, מ"מ טוב לו שיקבל ע"ע איזה דבר לתשובה ולכפרה אע"פ שעבר קודם שנעשה בר עונשין". והמג"א ציין שם לגמ' דידן דגם בקטן תקלה איכא.

ובתרוה"ד (פסקים סי' סב) מבאר שקטן לאו בר עונש ואזהרה הוא כלל, וכדחזינו דקטן אוכל נבילות אין ב"ד מצווין להפרישו [ומה שאסור לספות לו איסור, הטעם הוא שלא ירגיל אותו לעבור עבירות כשיגדל]. ומ"מ מצינו בכמה מקומות בתלמוד שסימן רע הוא לקטן שנעשה מכשול על ידו, ולכן טוב שיקבל על עצמו איזה כפרה.

ובספר חסידים (סי' תרצב) מביא שמי שגנב שהיה קטן כל מה שזוכר ישלם, ומוכיח כן מיאשיהו המלך עי"ש.

אלא שתמהים האחרונים דמצינו בגמ' פיתוי קטנה אונס (יבמות לג, ב), וכיצד הדבר מתיישב עם הגמ' כאן. וכן מקשה הראב"ד על הרמב"ם שפסק דקטנה שזינתה נאסרת על בעלה, וקשה דהרי פיתוי קטנה אונס הוא.

וננסה לסכם בקצרה חלק ממהלכי האחרונים.

החת"ס (בחי' כאן) מבאר שאמנם ביסודו של דבר יש כאן חטא, אך אחר שחס רחמנא חס עליה, הרי שלקחו ממנו את האחריות ונחשב כאונס. ודומה לכך כתב רעק"א (שו"ת מהדו"ת סי' קלד) דהתקלה היא מפני שעושה מעשה כזה שאם יעשנו כשיהיה גדול, ייחשב כחטא.

בשיח השדה להגר"ח קניבסקי זצ"ל (ה"ג) מביא על הגמ' כאן ששמע מהחזו"א דהכוונה דהמעשה הוא מעשה איסור, וכגון הא דעבירה מטמטמת לבו שייך גם בקטן, אבל רחמנא פטריה משום שאין בו דעת, אבל כיון שהוא מעשה איסור שייך תקלה. וכ"כ הקה"י בשערי תבונה (סי' טו).

מהלך נוסף מופיע במשכנות יעקב (אהע"ז סי' מז) דמחלוקת הסוגיות היא, וסוגיין סוברת שקטן אחראי למעשיו, והסוגיא דפיתוי קטנה אונס, חולקת,

והרמב"ם פסק כסוגיא ביבמות.

הנחל יצחק (סי' ז) מבאר, ועד"ז באור שמח (פ"ג מאסורי ביאה ה"ב), דכל מה שמצינו חילוק בין קטן לגדול הוא בישראל, אך בבני נח גם קטן חייב. והנה כל דבר שאסור לבני נח, נאסר גם לישראל, דהרי ישראל לא קל מבני נח. על כן, עריות שגם בני נח מצווים בה, הרי שקטן ישראל יש אצלו תקלה, דלא עדיף מבן נח. וע"כ בסוגייתנו שמדברים על עריות קטן יש בו דעת חיוב, מה שא"כ בשאר מצוות.

ובשו"ת בית שערים מביא תשובה נפלאה, שהנה כמבואר לקמן (דף סב:) מתעסק פטור אלא א"כ נהנה, ולכן מתעסק בחלבים ועריות חייב. ולפי זה מבאר שקטן יש לו גדר של מתעסק, ופור על כל התורה כולה, חוץ ממתי שנהנה שאז נחשב שיש לו דעץ, דו"ק.

ורק מגענו בקצה סוגייה גדולה זו.

דף נ-א

יכה יוסי את יוסי

"יכה יוסי את יוסי". זהו הכינוי לשם המפורש. מבאר רש"י שהמילה 'יוסי' יש בה ד' אותיות. וכן היא עולה בגימטריא אלקים.

ביד רמ"ה גרס "יוסה", ומבאר שיש במילה זו את האותיות 'ו' ה' שנמצאות בשם הוי"ה (אלא שהה' כפולה).

ומביא את גירסת רש"י "יוסי", וגם בזה יש ביאור, דהאותיות 'ו' ה' הן בגימטריא כ"ו שהוא מספר שם הוי"ה.

ומה שמוסיפים לאותיות הנ"ל את האות ס', מבאר הרמ"ה דאות זו היא מלשון "סימן", שמורה על כך שכינוי זה הוא סימן לשם המפורש (בגליוני הש"ס גיטין לו, א) מביא מכאן ראייה שאות ס' מסמלת את המושג 'סימן'.

הרדב"ז (ח"ח סי' קכה) מביא את גירסת הרמ"ה, ומוסיף שצורת אות ס' היא צירוף של אותיות כ' ו' שעולות בגימטריא הוי"ה.

ומביא את הרמב"ם (ע"ז פ"ב ה"ז) דלא רק על שם הוי"ה חייב, אלא גם על שם אדנות. ומעיר הרדב"ז שאין זו המשמעות בסוגיין.

ובביאור שיטת הרמב"ם מבאר בחידושי מרן רי"ז הלוי, דמה שמכנים את שם הוי"ה בשם אדנות, זהו האופן שקוראים את שם הוי"ה. והוי בגד כתיב וקרי, שהקרי של השם לדין הוא אדנ"י, ואינו שם אחר שעומד לעצמו. נמצא שגם הרמב"ם מודה שרק בשם המיוחד חייבים, אך שם אדנ"י הוא האופן לקרוא את השם המיוחד. ודברים אלו מסתדרים היטב עם ההבנה בתורת האמת בעומק שם זה.

דף נ-ב

שבע מצוות בני נח

יש להתבונן מדוע לבני נח יש מנין של ז' מצוות, ולכלל ישראל תרי"ג מצוות. בבן יהוידע ביאר שעל ידי ז' המצוות של בני נח הם יכולים להתקיים בעוה"ז שיש בו ז' אקלימים כנודע (אולי כוננת ליבשות). וכן כנגד ז' שמות (-כחות) של היצה"ר.

המהר"ל (תפארת ישראל פט"ז) מבאר שהאדם לא יכול לחיות במקום של הפקר, ועל כן מיד כשנברא ניתנו לו ז' מצוות. והמשמעות בדבריו שהעוה"ז הוא במספר שבע וכנודע בדבריו בכמה מקומות שכל דבר בעולם יש לו שבעה מימדים (שש פאות הקוביה עם התוך שלה).

הפרי צדיק (בלק אות ט) חולק על המהר"ל, וסובר שז' מצוות בני נח ניתנו רק אחרי שחטא אדה"ר, ולא תיכף שנברא. רק אחרי שגורש מגן עדן הוצרך למצוות אלה כדי להתמודד. אך בעצם ההגדרה שהמצוות מאפשרות לאדם

לחיות בעולם, בזה הוא מסכים למהר"ל.

כנגד זה, התרי"ג מצוות שניתנו לישראל הם ענין אחר בתכלית. הביא בערבי נחל (פרשת בראשית) בשם הזוהר שהתרי"ג מצוות מכוונות כנגד רמ"ח איברים ושס"ה גידים, שכל אבר וגיד באדם יש לו השפעה מהקב"ה. גדר זה שייך רק בישראל, אך אוה"ע שנמצאים בעולם הטומאה לא יכולים לקבל כ"כ הרבה השפעות. ואדרבה, ההשפעות יוסיפו כוח בטומאה.

ונצרך לכאן את דברי הבית הלוי הנודעים (דרוש י"ז) שמקשה כיצד ישראל קיבלו על עצמם כל מה שיאמר להם הקב"ה, הרי אין אדם יכול להתחייב לחבירו התחייבות שאין לה קצבה. ומיישב שאין הפירוש בתרי"ג המצוות שיש התחייבויות נפרדות, אלא שעם ישראל הקנו את גופם להיות עבדי ה', ושוב ממילא הם מחוייבים בכל הפרטים, והרי אדם יכול למכור עצמו לעבד.

ז' מצוות בני נח הן התחייבויות נפרדות מעצם האדם, האדם יש לו את חייו שלו, והוא מחוייב בדברים מסויימים כלפי מעלה. ואילו תרי"ג מצוות של ישראל, הן בתור הקנאת עצמם להקב"ה, אין להם מציאות אחרת אלא מה שהם שייכים לגבוה.

אצל בני נח המצוות מאפשרות להם לחיות בעולם, ולכן מספר מצוותיהם הוא שבע, שזה צורת העולם. אך המצוות של כלל ישראל הן גדר אחר לגמרי, שמכוונות הן לצורת האדם, כי המצוות הן האופן בו חי אדם שהקנה את עצם חייו להקב"ה.

דף נו

בן נח נהרג על העוברין

יש מ"ד דבן נח נהרג על הריגת עוברין. ואילו ישראל לא נהרג.

המהרש"א מבאר עפ"י הכתוב בפרשת שמות כשפרעה אמר למילדות להרוג את הנולדים, נאמר "ויאמר מלך מצרים למילדות העבריות", ומה ההדגשה "העבריות", אלא דודאי פרעה לא ביקש מהן להרוג הזכרים בידיים, דבן נח מוזהר על שפיכו"ד, ולכן לא אמר כן למילדות המצריות שהוזהרו על שפיכו"ד אפ"י בעוברים, אבל למילדות העבריות אמר, שהותר להן להרוג עובר במעני אמו, וראיתם על האבנים קודם שיצא לאויר העולם. ולכן ביאר להם באר היטב הסימן מתי התינוק עומד להיוולד, כמבואר בגמ' בסוטה.

הפרשת דרכים (דרוש יז) מביא את דברי המהרש"א ומוסיף על דבריו. דהנה בגמ' ב"ב (י, א) איתא ששאל טרונסורפוס הרשע את ר"ע, כיצד אתם מפרנסים עניים, הרי אם מלך כלא את עבדו בבית האסורים ובא אדם אחר ומחייה אותו, הרי זה מורד במלכות. השיב לו ר"ע שהדבר דומה למלך שכלא את בנו בבית האסורים, דבודאי רצון המלך שיבואו ויפרנסו את הבן. ואנו נקראים בנים למקום. נמצא אפוא שאצל אוה"ע שאינם נקראים בנים, בזה שבה ונעורה טענת טרונסורפוס שאין לפרנס עניים.

ומביא עוד את לשון המדרש על הפסוק "ותחינה את הילדים", דהמילדות היו גם נותנות צדקה לילודות עניות. וזה היה הדין ודברים של פרעה למילדות, והוא סביב הדין האם האבות קודם מתן תורה היה להם דין ישראל, וכך טען להן פרעה, ממה נפשך: אם אתם נקראים ישראל, תוכלו להרוג את העוברין קודם שנולדו, דישראל לא נהרג על העוברין, ואם אתם נחשבים כבני נח, כיצד אתן מפרנסות את העניים, הרי אצל בן נח צודקת טענת טרונסורפוס.

והשיבו המילדות, אנו באמת נחשבות ישראל, ולכן אנו מחיות את העניים, ומה שאין אנו הורגות את העוברים, משום שהנשים העבריות "בטרם תבוא המילדת אליהן וילדו".

דף נח-א

המגביה ידו על חבירו

"כל הסוטר לועו של חבירו כאילו סטר לועה של שכנה... אמר ר"ל המגביה

ידו על חבירו אע"פ שלא הכהו נקרא רשע וכו'".

המהר"ל (חי' אגדות) מבאר שהאדם נברא בצלם אלקים ועיקר הצלם מתבטא בפנים, על כן הסוטר את הפנים פוגעים בצלם אלקים.

עוד מבאר מהר"ל את הגמ' לגבי המגביה יד על חבירו עפ"י משך "שבור זרוע רשע", שהמרים יד על חבירו יש לו זרוע רמה, ולכן נקרא רשע.

ובנתיב אהבת רע (פ"ג), מוסיף המהר"ל שכאשר אדם מרים יד על חבירו נקרא רשע, כי הרשע יוצא מן השווי ומן הצדק, ואין לך יציאה מן היושר כמו שזה שמרים ידו על חבירו, שמתגבר בזרוע רמה שלו על חבירו, כמו שהוא ענין הרשע שיוצא מן הצדק והיושר להתגבר ברשע.

כלומר, אדם שיוצא החוצה ממקומו נקרא רשע. אדם נברא כדי להשאר בד' אמותיו השייכים לו. וכשיוצא למקום אחר בהתגברות, נקרא הדבר רשעות.

בגבורת ה' (פ"ט) מוסיף המהר"ל משפט נוסף: "כי אין רשע רק כאשר יוצא להיות רע לבריות, ובוה נקרא רשע בהרמת יד שהרי זו יציאה להרע". ההולך ברגליו להכות חבירו לא נקרא רשע אלא כשמרים יד, משום שדרך בנ"א לילך ממקום למקום ואין כאן יציאה להרע, אבל הרמת יד היא יציאה להרע, ואין נקרא רשע אלא כשיוצא להרע.

בנתיב הצדק (פ"ג) מבאר עוד דהתחלת יציאה מן היושר בהרמת ידו על חבירו, וגדר הרשע כאשר הוא יוצא בתוקף ובזרוע רמה שלו נכנס לגבול חבירו תיכף ומיד נקרא רשע, כי מה שיוצא לגבול אחר בוה הוא רשע, שבכוח זרוע שלו נכנס לגבול אחר.

מבואר שרשע הוא היוצא ממקומו לגרום רע לחבירו.

בוה אפשר לתרץ קושיית האחרונים, מדוע המרים יד על חבירו נקרא רשע, והרי אין הקב"ה מצרף מחשבה רעה למעשה. ומיישב הבן יהודיע שבסוף הכה ועל כן למפרע נקרא רשע מהרמת היד.

אולם אחרונים אחרים מבארים שכאשר אדם מרים יד על חבירו אין זו מחשבה, אלא מעשה, ואף שחבירו לא נפגע, הוא כבר עשה מעשה של רשעות. אליבא דמהר"ל הדברים מתבארים היטב, שכאשר אדם יוצא מגדר עצמו לגדר חבירו כדי להרע לו, יש כאן כבר מעשה רשעות.

דף נח-ב

גוי ששבת

גוי ששבת חייב מיתה, שנא' יום ולילה לא ישבותו.

אחת מהקושיות המפורסמות על גמ' זו היא, דהרי האבות קיימו את כל התורה כולה, ועל אברהם אמרו חז"ל שקיים אפילו עירוב תבשילין. וכיצד שמרו שבת, הרי גוי ששבת חייב מיתה. ומוכח לכאורה שהאבות יצאו מכלל בני נח.

והאריך הפרשת דרכים (דרוש א) בחקירה זו, אם האבות קודם מתן תורה נחשבו בגדר ישראל או בני נח. ואסיק שזו מחלוקת ראשונים (הרמב"ן ורבותינו הצרפתים).

והוכיח מסוגייתנו שזה שהאבות שמרו שבת היא ראייה שהיו בגדר בני ישראל.

עוד ראייה מסוגיין, שהגמ' אמרה שיש הבדל בין גוי שמכה ישראל שחייב מיתה ובין ישראל שמכה חבירו שנקרא רשע. ולמדנו זאת ממש רבינו שהיה קודם מתן תורה, הרי שיצאו מכלל בני נח.

וכן בדף הבא הובאו מצוות שניתנו לאבות, בתור מצוות של בני נח (ואף שאפשר לדחות שאין הכוונה שהיו ממש בני נח, אלא שהמצוות ניתנו קודם מתן תורה, מ"מ המשמעות הפשוטה בגמ' היא שהאבות נקראו בני נח).

ולגבי ההערה משמירת שבת, מצינו כמה דרכים:

הגרי"ז (קונטרס המועדים) מתרץ באופן אחר, שמדייק מהרמב"ם שגוי ששבת חייב מיתה רק אם עשה זאת בתורת שמחדש דת חדשה, ודלא כרש"י בסוגיין שהאיסור הוא מצד שמתבטל ממלאכתו. ולפי"ז ניחא, דהאבות לא חידשו דת אלא שמרו את השבת של כלל ישראל.

ויש אומרים באופן נוסף, שאף אם האבות יש להם דין ב"נ, אין זה ב"נ גמור, כי הם בדרכם להיות ישראל. ויש מגדירים זאת שאמנם אינם אומה ישראלית אך הם כבר בגדר בני ישראל. ועל כן לענין שמירת שבת יש להם גדר של ישראל.

והתירוץ המפורסם הוא מה שכתב הפנים יפות (פרשת נח עה"פ לא ישבותו), ע"פ יסוד שחידש שישראל מונים את היום אחר הלילה, ואילו אוה"ע מונים את הלילה אחר היום כלשון הפסוק "יום ולילה לא ישבותו" - יום ואח"כ לילה. מעתה י"ל שהאבות שמרו את השבת בליל שבת וביומו, ובמוצ"ש עשו מלאכות. ונמצא שמצד הגדר של ישראל שיש להם, הרי שמרו שבת, ומצד הגדר של ב"נ שיש להם, לא שמרו את השבת כיון ששמרו ליל ויום, אבל חיללו את השבת במוצ"ש, שהוא לילה לגוי, ויצאו ידי שני הצדדים. והוזכר תירוץ זה בנוב"ב, ברעק"א, ובחתי"ס [רעק"א הביא דבר זה לגבי השפחות הישנות בבית היאך יקיימו שבת עיי"ש].

דף נט

גוי ששבת ושעסק בתורה

גוי ששבת חייב מיתה, וכן גוי שעסק בתורה חייב מיתה.

המהרש"א מעיר מדוע דוקא מצוות אלה כשהגוי מקיימן חייב מיתה. ומבאר ששבת ניתנה לישראל ככלה, ויש להם בה נישואין. אולם אין היא נחשבת נשואה לגמרי, לפי שאין שומרים אותה כראוי (כמ"ש בגמ' בשבת קיה, א אלמלא שמרו ישראל ב' שבתות מיד נגאלים), ומשום כך השבת נחשבת ככלה שנכנסה לחופה ולא נבעלה. כמו"כ התורה נקראת מאורסה ולא נשואה, לפי שרוב ההמון אין עוסקין בה, וכמ"ש שהלומד תורה בפני ע"ה הוי כבועל ארוסתו לפניו. נמצא שהשבת והתורה שייכים לכלל ישראל, אך לא באופן מושלם כנישואין אלא כאירוסין. על כן הגוי שעוסק בתורה או ששוכח חייב מיתה, וכדאמרינן דגוי שבא על נערה המאורסה ישראלית נידון בדיני ישראל. (ועדיין צ"ב בדבריו).

עכ"פ מה שאפשר להוציא מדבריו, ששבת ותורה מוגדרים כקשר של אישות עם כלל ישראל.

הבני יששכר (מאמרי השבתות א) מבאר שהשבת היא הרוחניות של העולם, וששת ימי המעשה הם החלק הגשמי. וכמו"כ יש חלוקה בתוך בני האדם, שעם ישראל הוא הרוחניות של העולם, ואוה"ע הם החומריות שבעולם. ועל כן ישראל מתחברים לתורה.

רבי צדוק הכהן (קדושת שבת מאמר ג) מבאר באריכות שעם ישראל מתייחדים בשבת עם הקב"ה, כקשר של אישות. ומביא מהגמ' בפרק חלק שכשהאריה והלביאה מתייחדים אין זר יכול לעבור שם. כשגוי שומר שבת, אין הפירוש שקיים מצוה ששייכת לכלל ישראל, אלא שנכנס ל'חדר ייחוד' של הקב"ה עם כלל ישראל. הוא לא שייך לשם ועל כן חייב מיתה.

וכן הוא לענין תורה, דאיתא בזוהר קוב"ה וישראל ואורייתא חד הוא, כלומר שיש ישראל מתחברים להקב"ה דרך התורה שהיא שמונתו של הקב"ה.

נמצא שיש כאן דבר מיוחד לענין שבת ותורה. צורת האישות שיש בין הקב"ה לכלל ישראל, חיבור שהוא בגדר נישואין, ולכן לשם באופן מיוחד לא שייך גוי, שהוא נכנס לתוך אישות וכביכול "מפריע" לחיבור הגמור.